

כ"ס"ג

פסח ואינן ע"ה

אם הוסיף

ש"ס א"ת כ"ב

איתא במדרש הובא במגלה עמוקות.
אעברה נא אותיות ר' אלעזר בן עזריה.
ותמוזה מה בא זאת לרמוז.

שובו לכם לאהליכם. ראוי
להתבונן שההיתר נא' ברמז (לאהליכם).
והאיסור במפורש: "אל תגשו אל אשה"
מפני של"היתר" יש און קשבת ולב מבין
"רמזים" (כל המיקל לו מגיד לוי...
פסחים נ"ב). ואילו "רמז" לאיסור אין
הכל "מבנינים" והלואי שיהא האיסור
נשמע. כשהוא נאמר בשפה ברורה ומכאן.
שהמוכח בשער על עניני נדה לא יחוש
לדברי האומרים שאין דורשין בזה
ברבים אלא ברמז. שהרי משה רבינו אמר
בשם ה' לכל ישראל: אל תגשו אל
אשה ולא הסתמק ברמזים.

ויש לבאר על פי מה דאיתא דמשה
ביקש להיות נשאר חי אף שכבר
הגיע העת של יהושע להיות מלך אף
על פי כן רצה משה להיות רק כנשיא
ללמוד תורה. נהשיב לו הקב"ה מעלין
בקודש ולא מורדין. ואת היה לך ב'
מעלות מלך ונשיא ואם כדרכך לא תהיה
רק נשיא ואין מורדין עד כאן.

והנה לכאורה יש להוכיח דמשה ביקש
שפיר וראיה מרבי אלעזר בן
עזריה דשאל לדביתהו וכו' והשיבה
דילמא מעברים לך והשיב רבי אלעזר
בן עזריה דמעלין בקודש ולא מורדין.
ואף דחזינן דלבסוף דרש רבן גמליאל
ב' שבתות והוא שבת אחת אם כן
הורידו אתו אלא על כרחך צריך לומר
דהדין הוא כיון שנשאר לו קצת קדושה
לא מקרי הורדה.

אם כן לפי זה היה טענת משה רבינו
עליו השלום טענה מעולה דהרי
משם מוכח דקצת הורדה לא הוי הורדה
אם כן יכול להיות ולהיות כנשיא ואין
זה מקרי הורדה. כך היה טענת משה
אבל מן הדין אינו כן.

(שם)

חז"ל
ק"ה

כ"ס"ג יקר

פן תשכח את הדברים וגו'. רז"ל (אבות ג.) למדו מכאן שהשוכח דבר אחד ממשנתו
מתחייב בנפשו כי גורם לעצמו שגם ה' ישכחו כמ"ש (הושע ד.) ותשכח תורת
אלהיך אשכח בניך גם אני. עוד דרשו רז"ל (תגינה ט:) מן פסוק ושבתם וראיתם בין
צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו (מלאכי ג.) שאינו דומה שונה פרקו
מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד ושמעתי רמז לדבר לא עבדו ר"ת שלו
עולה מאה לומר שהלומד מאה פעמים עדיין נקרא לא עבדו עובד אלהים לאשר ר"ת
עולה ק"א כי השונה פרקו ק"א פעמים נקרא עובד אלהים.
וזו משלי לעשות רמז יקר מזה והוא, כשתסתכל במלת זכר ובמלת שכח תמצא
מספר ק"א ביניהם, והרוצה לבטל השכחה יחזור על למודו ק"א פעמים ובהם
יפחות מן מספר שכח מספר ק"א וישאר מן שכח מלת זכר ע"כ מאז יהיה הדבר כמוס
אצלו לזכרון לא ישכח עוד. וקרוב לשמוע שהמלאך הממונה על הזכרון זכור שמו
יש לו רכ"ז כוחות, והמלאך הממונה על השכחה שכח שמו ויש לו שכ"ח כוחות,
נמצא שיש לו ק"א כוחות יותר מן מלאך של הזכרון ע"כ השכחה גוברת על האדם,
לפיכך צריך הוא לחזור על למודו ק"א פעמים כי בכל פעם שיחזור הוא מחסר
ומחליש כח אחד מכוחותיו וכשתזכור ק"א פעמים החליש כל כוחותיו היתרים ונכנס
תחת יד המלאך הממונה על הזכרון ולא ישכח עוד. רמז לדבר השמר ושמור נפשך
מאד ר"ת מן ד"ת אלו עולה למספר ק"א ור"ת של תיבת לך היינו למ"ד וכאלו אמר
למוד תורתך ק"א פעמים פן תשכח את הדברים וזה רמז יקר.

1

1) (מא) אז יבדיל משה שלש ערים. בקישור פסוק זה עם הענין הקודם יצאו המפרשים ללקוט ולא מצאו כיאור מספיק. ומהו לשון אז. ועתה הטה אונן ושמע כי מצינו שהאדם מתחיל במצוה אע"פ שאינה יכולה לבא לידי גמר על ידו מ"מ מצוה שכאה לידו חייב לקיימה (מכות י). כמנ שמצינו בדוד שאמר לשלמה בנו והנה כעניי הכינותי לבית ה' זהב וגו' (דה"א כב"ד). אע"פ שידע שהוא אינו יכול לגמור המצוה כי לא הורשה לבנות הבית, מ"מ התחיל במצוה אע"פ שידע באמת שלא תהיה כמלאה וטובה כ"א ע"י בנו. דרך משל איש זקן הנוטע אילן לאתרוג של מצוה אע"פ שהוא יודע באמת שלא יוכל לבא לידי מצוה זו מ"מ בנו יכולין לבא לידי קיומה, וכן ענינים רבים נמצאו על זה האופן. וע"ז נאמר בפסוק הקודם ושמרת את חקי ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום אשר ייטב לך ולבניך אחריו. ור"ל שאם תבא לידך איזו מצוה תקיימה היום לאלתר אע"פ שאין טובה נגמר ונראה לאלתר כי אם בזמן שבניך אחריו יגמרו המצוה, מ"מ תעשה המצוה היום לאלתר בין שייטב לך ר"ל שבידך לגומרה, בין שייטב לבניך אחריו כי אין בידך לגומרה, ולכן נקט לבניך אחריו מלת אחריו מיותר ולדברינו אתי שפיר. וע"ז נאמר

אז יבדיל משה שלש ערים אע"פ שאינן קולטות עד שיכלו אותן ג' יאמר ח"ו א"ל אמר משה מצוה שכאה לידי אקיימנה. וזהו לשון אז כשלמד את ישראל שיש להם זה בפסוק הקודם מיד עשה הוא הלכה למעשה בכיוצא בו כדי שממנו יאמר וכן יעשו בכל התורה ומצותיה, וע"ז נאמר וזאת התורה אשר שם משה לפני ה' ישראל שיעשו בכיוצא בזה בכל מצות התורה. ורמו עוד לאמרו רז"ל ואמרו חז"ל גולה למקום תורה כי כמו שערי מקלט קולטין ונס אל ערים האלה וחי כן ועודו ומצותיה נאמר (ויקרא י"ה) וחי בהם.

4) כ"ה יק"ו

5) חסד

זוגם י' ועבודה זרה אמרו (קידושין מ, א) שמחשבה כמעשה (יחזקאל יד, ה) "למען תפוש ישראל בלבם" ו' ועל זה אמרו: אבל צדיקים גמורים — "עין לא ראתה (אלקים זולתך) — ישעיה סד, ג) (ברכות לד, ב). והמהרהר, נאמר עליו (שלח טו, לט) "לא תתורו אחרי לבבכם וכו'" י'. והנה בהטבת הקטורת, חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב בין הסמנים י'. שזה העיקר למזג ולבשם את הרע, ולנצח בהם המאנה במותר לו שהוא מצוה י'. כמו פריה ורביה י', ואכילת סעודת מצוה בשבת ויום טוב י', ולנקום נקמת ה' י', וכיוצא בזה. והטבת הנרות, אמרו מנחות כח, ב גר שכבתה נדשן השמן נדשנה הפתילה וכו' י'. הרי דצריך לסלק הפתילה והשמן וליתן פתילה ושמן חדשים לנר. וכן בכוח השכל שרומז למגורה וכומו שאמרו (בבא בתרא כה, ב) : הרוצה להחכים ידרים, וסימנך (מגורה בדרום) צריך לבלי הכאר

6) זוגם י' ועבודה זרה אמרו (קידושין מ, א) שמחשבה כמעשה (יחזקאל יד, ה) "למען תפוש ישראל בלבם" ו' ועל זה אמרו: אבל צדיקים גמורים — "עין לא ראתה (אלקים זולתך) — ישעיה סד, ג) (ברכות לד, ב). והמהרהר, נאמר עליו (שלח טו, לט) "לא תתורו אחרי לבבכם וכו'" י'. והנה בהטבת הקטורת, חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב בין הסמנים י'. שזה העיקר למזג ולבשם את הרע, ולנצח בהם המאנה במותר לו שהוא מצוה י'. כמו פריה ורביה י', ואכילת סעודת מצוה בשבת ויום טוב י', ולנקום נקמת ה' י', וכיוצא בזה. והטבת הנרות, אמרו מנחות כח, ב גר שכבתה נדשן השמן נדשנה הפתילה וכו' י'. הרי דצריך לסלק הפתילה והשמן וליתן פתילה ושמן חדשים לנר. וכן בכוח השכל שרומז למגורה וכומו שאמרו (בבא בתרא כה, ב) : הרוצה להחכים ידרים, וסימנך (מגורה בדרום) צריך לבלי הכאר

ה' י' היטובו כי אינו דברי...
 1) בהדרש (ויקרא רבה לב, ב) חד אמר בהטבת הנרות, וחד אמר בהטבת הקטורת. הכוונה דהם טענו שהטכילת הוא הבחירה, ואם יהא האדם מוכרח בהשגתו, אין תועלת בקיומו התורה כהוה הכרח י'. ובהשגתם הבחירה במעמד הר סיני. הלא היו המה מוכרחים כמו שאמרו (שבת פח, א) כמה עליהם הר כגיגית י'. לכן אם ישמעו כפי נביא י'. או יהיו בעלי בחירה. הו כשכל ייכולו לתלות איזו טובה לבלי לישמע בקול המצוה. הו בתאות ההוזה, והמני על תאות ההוזה, היונק בלא שפאשר האדם הוא תאוני ובכל זה כתגבר על יצרו, ובאופן זה אמרו יבעלי תשובה קודמין לצדיק גבור, שילפום צערא אגרא י'. אבל באיפני ההטעה כשכל ודמיונות כוונות הלילה, מחטובה

6) ספוקין

7) (ד) שמע ישראל. התבונן ודכן זה 23. ה' הנותן מציאות וכורא 24) אלהינו. הוא נבחר שפנבדלים אצלנו 25, אשר מפנו נקנה להשיג חפצינו בלי אמצעי 26. ומצד היותו עליון בכתו הבורא 27, הנה לו לבדו ראוי להשתחות 28. ומצד שפמנו תקנתנו בלי אמצעי 29, ראוי שאלינו לבדו תפלל 30 ונעבד. ה' אחד. ובהיותו נותן המציאות אחר אפיסות מחלט 31, התפאר שאין נמצא זולתו מפי מציאותו 32, ושהוא נבדל במין 33 מציאות י"עולם הנפקדים 34, וממציאות עולם הגלגלים, וממציאות עולם הפלאכים, באפן שהוא יחיד בעולמו

7) א' פסוק י"ו

הרביעי 35. וזה נראה שנקמו בהיות אות הדל"ת של "אחד" גדולה 36. ובאות העי"ן של "שמע" הגדולה נקמו שראוי לפקח עין, ולהגדיל העיין בזה 37. ולזה אמרו ז"ל ובלבד שיאריך גדל"ת של "אחד" 38, למען יכון לזה 39.

2)

8) משיח
בתי כהן

בשעה שברך את בניו לפני מתו והתבונן
ברוחו והגה אין דעותיהם ותכונות
נפשותיהם שוות: זה "פחו כמים" זה
"אריה" וזה "שור" זה "נחש" זה
"אילה"... חוץ מזה הלא ראה שבניו
נתפלגו לבני לאה לבני רחל ולבני
השפחות, וחשש מאד שהקרע הזה בין
בניו יורחב עוד יותר אחרי מתו. ולכן
חפש ומצא שלמרות הכל יש בהם
נקודה פנימית רבת המשמעת שבכחה
לאגד אותם ולעשותם לעם א' והיא
האמונה באל יחיד ומיוחד. ולפיכך שאל
אותם אם לבם שלם עם ה' אלהי ישראל
ועי' ענו: "שמע ישראל - אבינו -
כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין
בלבנו אלא אחד - ה' אלהינו ה' אחד".
וזה הונח היסוד לעם אחד בארץ עם ה'
המתלכד מסביב לאמונת היחוד, והונח
היסוד למלכות ישראל (ממלכת כהנים
וגוי קדוש). ומעין המאורע הודה יעקב
לה' ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד". ומכיון שיעקב טרה יותר
מאבותיהם ויצחק לאחד את כל בניו לעם
א' עם ידוש לה' אלהיו לפיכך אנו
משכימים ומעריבים ואומרים: "שמע
ישראל - אבינו ממערת המכפלה (שדרך
שם עולות למעלה כל התפלות שלנו -
מגלה עמוקות רמ"ט) דבר שצויתנו עדיין
הוא נוהג בנו - היא ה' אחד".

שמע ישראל היא ה' אחד.
הדברים האלה נשמעו ראשונה מפי
השבטים בעמדם מסביב למיטת אביהם
ישראל הגוע בתשובה על שאלתו:
"שמה יש בלבכם מחלוקת על הקב"ה"
וענו כולם ואמרו: "שמע ישראל -
אבינו - ה' אלהינו ה' אחד" כשם שאין
בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד
- היא ה' אחד, אז פירש יעקב בשפתיו
ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד" (אולי יהי זה טעם נוסף לאמירת
בשכמלוי בלחש מפני שיעקב אמרו לפני
צאת נשמתו מאין אונים בלחש: "פירש
בשפתיו" וקולו לא נשמע). ב"ר פצ"ח.
ומאז ועד היום מצוי הפסוק הזה בפיו
מיום הולדנו (שתשב"ד באים אל הרד
בימים שלפני המילה וקוראים באזניו "שמע
ישראל...") ועד יומנו האחרון (שכל
חסיד מתפלל ע"י שתצא נשמתו ב"אחד").
ונעשה לאות ודגם של אמונת ישראל.
ושם: מכאן - מאמירת השבטים - זכו
ישראל לקבלת עול מלכות שמים. ולא
עוד אלא שאפילו עתה אחרי שגוע
ישראל פונים שבטי יה בשעת ק"ש אל
ישראל אביהם: "שמע ישראל - אבינו
במערת המכפלה - ה' אלהינו ה' אחד".
אוחו דבר שצויתנו עדיין הוא נוהג בנו:
"ה' אלהינו ה' אחד" (שם). והדברים
מפליאים מאד ומבוארים בטו"ט בהדוה"ד
ח"ב ד' "הדת והלאומיות". ובקיצור נמרץ
נאמר כאן שבפסוק זה כלולה לא רק
אחדות הבורא ית' אלא גם של עם
טגולתו (קוב"ה ואוריתא וישראל חד הוא).
שכיון שה' אלהינו ה' אחד, הרי העם
שבחר לנתלה לו הוא עם אחד עם ה'.
עם התורה. ויעקב לפני מתו דאג לאחדות
ישראל. ופן יתפרדו בניו זמ"ז. כמו
שנתפרדו בני אברהם לגויים שונים וכן
בני יצחק; החששה שלו הלכה וגדלה

There was no kiss from Mama or bedtime story from Tatti. I didn't allow myself the luxury of remembering all that, but as I climbed onto the bunk in my torn old clothing, there was one thing I never forgot. I covered my eyes and said, 'Shema Yisrael, Hashem Elokeinu, Hashem Echad,' the same way I had done back home before the war. I finished off the prayer quietly and was about to drop off in exhaustion when I heard one of the women in the lower bunk ask me, 'Why do you bother? Do you really think someone hears you?'

"She wasn't being mean or cynical — at least I didn't think so at the time. I answered her simply, the best way I could: 'This is what my mother taught me to do and this is what I have always done. I just feel it is the right thing to do. Why should I stop now — especially now, when I need it most.'"

• Obstacles to Growth

People often remark, "I could not learn today because I caught the flu." "I had planned to daven *Minchah* with a *minyán*, but my child got sick and I had to take him to the doctor." "I wanted to come on time to *Daf Yomi*, but my car wouldn't start." Such statements are usually accompanied with thoughts of, "What a shame; I wanted to serve Hashem, but the circumstances of my life prevented me from doing so."

When viewed through the lenses of *Yichud Hashem*, such thoughts are ridiculous. If you think that there are forces of opposition preventing you from growing, then you lack awareness of the Oneness of Hashem. There are no forces of opposition. Colds, sick children, and car trouble come from Hashem, and they were created to bring you closer to Him no less than your *siddur* and your *gemara*. Certain levels of perfection can be attained by davening and studying Torah, and others can be attained only when you are in bed with the flu or in the waiting room of a doctor's office with your child. There are aspects of your personality that will be refined when you learn how to deal with the frustration of a car that will not start. All

these obstacles are from Hashem, and they are meant to help you grow, not get in the way of your growth. If you identify them as struggles that you must overcome, they will help you attain perfection so that you can enjoy your eternal reward.

Furthermore, although we can't compare car trouble to death, they do share an underlying principle. Just as dying *al kiddush Hashem* means sacrificing the entire growth process, so too, dealing with the various obstacles that crop up may require us to sacrifice the growth process for a day, or a week, or for as long as Hashem wants us to. However, *Yichud Hashem* should provide the confidence of knowing that those obstacles also bring us closer to Hashem, because every circumstance in life is meant to bring us closer to Him.

• Planning: Allow for Change

Many *mussar* works — *Mesillas Yesharim* in particular — mention the need to set goals and track our progress in reaching them on a regular basis. Indeed, it is doubtful that one can grow spiritually without setting goals and making proper plans to achieve them. We must be aware, however, that we are not in control of our lives. We may find that our efforts are being hampered from time to time, or we may find that our plans are entirely impossible to implement. If we do not master *Yichud Hashem*, we will become frustrated when we are unable to reach our goals, and we may well blame the obstacles on external forces. Living with *Yichud Hashem* allows us to be at peace when our efforts are ruined, because we accept each obstacle as a challenge, as a message from Hashem. We are secure in the knowledge that our efforts are not in vain; each step of the way is guided by Hashem, Who wants us to succeed and grow. We know that the only true setbacks are those caused by failure to overcome the challenges or failure to read the messages Hashem is sending.

ing — and Everyone — Into Your Plans

is to make sure that your plans if you plan to learn from exactly when your plans are disturbed health, your family obligations, flexible enough to adjust to all milestone, realize that you may means that Hashem communicates redirect you by using the infinite r plans. Don't allow your plans ot adjust them, and you feel like according to plan. Don't come e my plans, this is where I am lan to get there — please help hat all the obstacles come from ns accordingly.

es that every one of us should rld was created for me." Super- extremely self-centered. In the ve realize that this is actually a e-created for you, but the *happen-* e created for you. The world is d child in your life was sent by ed him or her for your growth. ers can cause you to stumble s they present. Sometimes He er times He wants you to help was sent to provide an exam- pire to be. The same is true for happens coincidentally. Each attain perfection. are being pulled in different

directions. We feel, for instance, that we should spend much of our time studying Torah, but we also realize the value of being involved in *chesed* (acts of kindness), *kiruv* (outreach), community initiatives, and many other worthy pursuits. We realize that we should also be spending time with our children. Sometimes we feel that we must sacrifice some of the time we designate for Torah study for other pursuits.

Yichud Hashem means that you are not *sacrificing* one spiritual pursuit for another. Torah study, *chesed*, *kiruv*, and child-rearing, all have one purpose: to cause you to come closer to perfection, to come closer to Hashem. They do not compete for your time, rather they fit together to form the puzzle of spiritual perfection. There are times when you must focus on Torah study so that you can know Hashem and learn to emulate Him, and there are times when you must emulate Him in practice. The key is to find the correct balance and not let one mitzvah crowd out another.

And it is important to remember that the situation itself was also created by Hashem. He wants you to struggle with the question. It would be so much easier if the Torah would tell us exactly how much time to spend studying, how much time to spend helping others, and exactly how long *Shemoneh Esrei* should take. But the road to perfection is full of difficulty and struggle, necessarily so. Learning to judge your own capabilities, learning to evaluate all the responsibilities in your life and invest the proper amount of time into each are part of the growth process. Hashem wants you to struggle with the dilemma, to make decisions and follow through in action, but to be willing to adjust and change your plans when He sends you new challenges and messages.

☞ All One Purpose

Until now, we have been discussing the need to find the correct balance between different types of spiritual pursuits. *Yichud Hashem* goes much further.